

N:o 54.

Ank. till Riksd. kansli den 24 april 1894, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anslag till förvärfvande för statens samlingar af vissa föremål ur konstsamlingen å Finspong.

(2:a U. A.)

Uti en den 28 nästlidne mars till Riksdagen aflåten proposition (n:o 62) har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att å extra stat för 1895 anvisa ett anslag af högst 15,000 kronor till inköp ur konstsamlingen å Finspong af sådana föremål, hvilkas förvärfvande för statens samlingar kunde anses önskvärdt.

Till åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen meddelat, hurusom nationalmusei nämnd i skrifvelse den 26 sistlidne februari hos Kongl. Maj:t anmält att, enligt hvad nämnden hade sig bekant, den betydande tafvelsamling, som sedan äldre tider förvarats på Finspongs gods, komme att innevarande år på offentlig auktion försäljas. Denna samling, som till sin grundstomme härrörde från midten eller slutet af 1600-talet och antagligen bildats af de första till Sverige inkomna medlemmarna af släkten De Geer samt deras närmaste efterkommande, och som efter en delning i början af detta århundrade ånyo efter hand ökats af senare egare till Finspong, kunde med all säkerhet anses som ett af de märkligaste privatgallerier, som

funnits i vårt land, och intoge forfarande i sådant afseende en mycket framstående plats. Af den beskrifvande förteckning öfver samlingen, hvilken nämnden bifogat sin skrifvelse, framginge, enligt hvad departementschefen från nämndens skrifvelse vidare anført, att samlingen i sitt nuvarande skick räknade 224 nummer samt att dess förnämsta verk vore alster af de nederländska konstskolorna. Det vore just inom detta område, som nationalmusei egen samling af äldre mästares arbeten egde sin egentliga styrka, hvadan det der vore tackammare att söka fylla befintliga luckor. Med anledning deraf och då ett sannolikt ej återkommande tillfälle nu erbjöde sig att med åtskilliga goda och för sina mästare representativa arbeten komplettera det offentliga tafvelgalleriet, på samma gång som åt Sverige kunde räddas några vackra minnen af äldre generationers konstkärlek, syntes det nämnden vara en bjudande nödvändighet att tillse, det statssamlingarnas intresse vid den kommande försäljningen bevakades.

De medel, öfver hvilka nationalmuseum skulle för detta ändamål kunna förfoga, vore emellertid af särskilda orsaker innevarande år starkt kringskurna.

På de Hammerska auktionerna i Köln under sistlidne oktober, dervid skingrades en annan märklig svensk samling, med afseende å hvilken den norska staten anvisat ett extra inköpsanslag af 14,000 kronor, hade nämnden ansett sig böra af till dess disposition påräkneliga medel för statens samlingar inköpa konst- och konstslöjdföremål för ett belopp af omkring 6,000 kronor, hvilket måste gäldas under innevarande år. Dertill komme, att afkastningen å den af J. S. Giesecke till nationalmuseum gjorda donation, hvilken afkastning väsentligen bestode af hyror å donationens fastigheter, under de närmast föregående åren betydligt inskränkts till följd af den fullständiga ombyggnad af en af donationens fastigheter, hvilken pågått sedan maj månad 1892 och ännu ej vore fullt afslutad. Den största delen af denna donations afkastning vore för öfrigt på grund af Kongl. Maj:ts beslut tills vidare anvisad till bestridande af kostnader för väggmålningar i nationalmusei-byggnadens trapphus, hvilket jemväl vore förhållandet med inkomsten af J. H. Scharps donation. Af årets ordinarie statsanslag för samlingarnas förökande, 6,500 kronor, hade, oafsedt berörda inköp å de Hammerska auktionerna, en del redan under de förflutna månaderna af året måst tagas i anspråk; och hvad beträffade återstoden, ansåge sig nämnden ej böra redan nu vid årets början genom dess användande beröfva sig möjlighet till fördelaktiga förvärf för de öfriga samlingarna

af skulpturverk, teckningar, gravyer m. m., om sådana skulle sedermera under året yppa sig.

I sådant afseende hade nämnden särskildt anført, att till statens samlingar nyligen hembjudits en större och märkligare samling handteckningar af utländska mästare. Bildad, antagligen på 1820-talet, af den bekante tecknaren och konstvännen, sedermera öfverintendenten M. G. Anckarsvärd, hvilken museet för öfrigt hade att tacka för grundstommen till sin samling af svenska konstnärers teckningar, innehölle den nu hembjudna samlingen, hvilken afyttrades endast som ett helt, omkring 700 blad, hvaraf bevisligen omkring 100 härrörde från den forna Tessinska samlingen, hvars hufvuddel redan på 1750-talet öfvergått i den kongl. familjens ego och sedermera från denna i statens. Man funne för öfrigt i den hembjudna samlingen teckningar ur olika skolor från 1500-talet och till början af vårt århundrade och deribland flera arbeten af högt konstvärde och första rang, såsom italienska och tyska blad från 1500-talet, nederländska från 1600-talet och franska från 1700-talet. Samlingen, som, då den senast gått i köp, betingat ett pris af 10,000 kronor, vore nu utbjuden till salu för 7,500 kronor.

Med anmälan af dessa förhållanden hade nationalmusei nämnd hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes af nu församlade Riksdag till inköp af föremål ur konstsamlingarna å Finspong begära ett extra anslag af 15,000 kronor, med rättighet för nämnden att, derest de för museet erforderliga föremålen, på grund af täflan från utländska museer och samlare, ej skulle kunna erhållas till skäligt pris och anslaget således ej komme att i sin helhet för det afsedda ändamålet tagas i anspråk, få använda återstoden vid eventuelt inköp af förenämnda handteckningssamling.

På grund af remiss hade akademien för de fria konsterna den 17 mars innevarande år afgifvit utlåtande i ärendet, dervid akademien, bland annat, anført, att ett fullständigande af de offentliga konstsamlingarna vore af stor vigt jemväl för den akademiska undervisningen, hvilken synpunkt varit inverkan vid flera föregående tillfällen, då inköp af konstverk för statens samlingar ifrågakommit. Eleverna vid akademiens läroverk hade synnerligen flitigt begagnat sig af de tillfällen till studier, dessa samlingar erbjöde. Under den senaste femårsperioden hade 127 frikort till dessa elever för ändamålet utdelats. Samlingarnas betydelse såsom undervisningsmateriel framginge ännu mer deraf, att under samma femårsperiod inalles för studier utdelats 1,405 frikort, af hvilkas innehafvare 597 personer under sagda tid utfört 954 kopior af i tafvelsamlingen befintliga målningar.

Med hänsyn härtill och då, på sätt nationalmusei nämnd anført, statsverket icke för den närmaste framtiden komme att betungas med någon utgift för den inre dekoreringsen af den staten tillhöriga museibyggnaden, utan detta komme att ske genom enskilda, till museet donerade medel, och då nämnden, för att åt statens konstsamlingar rädda ett större antal för svensk konst- och kulturhistoria synnerligt värdefulla konst- och konstslöjdalster, hårdt anlitat sina tillgängliga medel genom inköp på de Hammerska auktionerna, vore akademien förvissad derom, att, då nu åter en dyrbar, i landet befintlig konstsamling komme att skingras, Kongl. Maj:t täcktes, på sätt nämnden hemställt, för ändamålet äska ett extra anslag af 15,000 kronor.

Hvad först beträffade den del af nationalmusei nämnds ifrågavarande framställning, som afsåge beredande af medel till förvärf af den till inköp hembjudna handteckningssamlingen, funne departementschefen icke sådana skäl hafva förekommit, att någon proposition till Riksdagen i detta syfte borde aflåtas. Deremot delade departementschefen i allo den af såväl nämnden som akademien uttalade åsigt om angelägenheten af att åt statens samlingar rädda och måhända derigenom åt Sverige bevara representativa mästerverk i den å Finspong befintliga konstsamling, hvilken, grundad under Sveriges storhetstid, bure vittne om icke blott den tidens utan jemväl senare generationers konst kärlek. Då medel för ifrågavarande ändamål icke funnes på ecklesiastikdepartementets stat tillgängliga, tvekade departementschefen icke att tillstyrka Kongl. Maj:t att till Riksdagen göra framställning i ämnet. Det anslag, som vore för ändamålet behöfligt, kunde ej nu till beloppet bestämmas, enär detsamma vore beroende på de bud å konstföremålen, som vid auktionen komme att göras, men syntes dock, på sätt nämnden ifrågasatt, böra begränsas till 15,000 kronor. Detta belopp kunde icke lämpligen äskas annorledes än å 1895 års stat, men i den mån hela anslaget eller någon del deraf blefve erforderligt redan under innevarande år, syntes den behöfliga summan kunna förskottsvis anordnas af tillgängliga medel.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna Kongl. Maj:ts proposition blifvit hänvisad, får på grund af hvad till statsrådsprotokollet blifvit i ärendet anfördt hemställa,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, å extra stat för år 1895 anvisa ett anslag af högst 15,000 kronor till inköp

ur konstsamlingen å Finspång af sådana föremål, hvilkas förvärfvande för statens samlingar kan anseas önskvärdt.

Stockholm den 24 april 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herrar *A. Persson, H. Andersson, O. Jonsson, L. Jönsson, P. Pehrson, C. Persson, N. Petersson, J. E. Wikstén, A. P. Danielson, N. Nilsson, S. B. Bruhn och O. A. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Under erinran att, enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, de föremål, för hvilkas förvärfvande anslag nu blifvit begärdt, till sin förnämsta del äro alster af konstskolor, hvilka redan förut äro i nationalmuseum jemförelsevis väl representerade, får utskottet, som med hänsyn till de stora kraf, hvilka för närvarande ställas å statsverket, icke anser sig kunna tillstyrka tillgodoseende af andra än dem, som äro af oafvisligt behof påkallade, hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.»